

a. Zprávy osobní

Jubileum afrikanisty Josef Kandert *1943

Josef Kandert, náš přední afrikanista, oslavil v roce 2003 šedesáté narozeniny. Afrikanistiku si jako svoji specializaci v rámci etnologického studia zvolil před více než čtyřiceti lety a této orientaci zůstal věrný až do dnešní doby, přestože jeho vědecké pole působnosti je mnohem širší. O formování prvotního Kandertova zájmu o afrikanistiku na počátku šedesátých let se zasloužili etnolog – afrikanista Ladislav Holý (1933–1998), etnolog Milan Stuchlík (1932–1980) a indolog, afrikanista Erich Herold (1928–1988). Tehdy Kandert nastoupil jako čerstvý maturant na praxi do Náprstkova muzea asijských, afrických a amerických kultur a pouto k této instituci, respektive k jejím sbírkám, už nadále nepřerušil. Na Filozofické fakultě se Kandertovými učiteli afrikanistiky stali Karel Petráček (1926–1987), Ivan Hrbek (1923–1993) a Petr Zima (1933), u něhož se mimo jiné zabýval studiem hausštiny. Roku 1966 ukončil studia na FF UK diplomovou prací v oboru afrikanistiky: „*Význam matrilinéárních pokrevně příbuzenských skupin pro soudržnost bilinéárních společností*“, která zároveň splnila kritéria dizertační práce pro titul PhDr. Po obhajobě kandidátské práce, ve které tentokrát vycházel ze svého etnologického výzkumu současné slovenské vesnice, se Kandert stal vědeckým pracovníkem a kurátorem afrických sbírek Náprstkova muzea a od r. 1974 vedoucím etnografického oddělení. V letech 1973–1974 strávil čtyřměsíční studijní cestu v Nigérii, krátkodobější zahraniční pobyty uskutečnil v říjnu 1975 ve Velké Británii, v říjnu 1976 v Chicagu, USA a v prosinci 1977 v Portugalsku. Své odborné znalosti a na-

byté zkušenosti pak uplatnil při vedení cyklu přednášek „Kapitoly z obecné etnografie“, který v letech 1977–1980 probíhal, kvůli „normalizačnímu nezájmu“ univerzitních kruhů, pod hlavičkou Lidové Univerzity na půdě Náprstkova muzea. Své rozsáhlé afrikanistické vědomosti shrnul v 80. letech ve scénáři pro novou expozici Afriky (bohužel stále z prostorových důvodů neuskutečněnou) a navíc v obsáhlé monografii „*Afrika*“ vydané v nakladatelství Mladá Fronta roku 1984. V roce 1987 odjel na studijní a přednáškový pobyt do USA na University of Massachusetts v Amherstu za podpory Fulbrightovy nadace a v roce 1991 působil v Cambridge ve Velké Británii. Návaznost na tyto zkušenosti v zahraničí a také nové koncepce univerzitní výuky v důsledku celkové změny politického klimatu v 90. letech vedly Josefa Kanderta k intenzivní orientaci na pedagogickou činnost na Karlově Univerzitě (Katedra afrikanistiky FF UK, Katedra etnologie FF UK, Katedra sociologie FSV UK) i na Západočeské Univerzitě v Plzni. Vysokoškolská výuka nakonec v jeho profesní činnosti převládala, přesto však Josef Kandert i nadále zůstává v úzkém kontaktu s Náprstkovým muzeem jako vědecký kurátor afrických sbírek. Jeho bohatá výstavní a publikační i přednášková činnost na poli afrikanistiky svědčí o jeho intenzivní přínosné práci v tomto oboru.

Kateřina Klápsťová

K jubileu Františka Vrhela

Koncem května roku 2003 oslavil v plné svěžesti šedesáté narozeniny dlouholetý ředitel Ústavu etnologie na Filozofické fakultě UK Doc. PhDr. František Vrhel, CSc. Každé jubileum je důvodem k zamyšlení a k určité bilanci dosa-

vadní práce. Ta je v případě jubilanta vskutku impozantní a je obtížné ji ve stručnosti vystihnout. Nebudu se proto zabývat výčtem jeho prací, ani jejich hodnocením, jen bych rád několika slovy přiblížil osobnost Františka Vrhela tak, jak jsem ho měl možnost poznat za uplynulých čtrnáct let.

Vzpomínám si docela dobře na první setkání s ním v později důvěrně známých prostorách tehdejší katedry Národopisu a folkloristiky v Celetné ulici. Bylo to na jaře 1990, kdy jsem pracoval na své diplomové práci o Tadeáši Haenkovi coby student Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem a hledal jsem u odborníků na Latinskou Ameriku informace o tomto přírodovědci a iberoamerikanistovi ze severních Čech přelomu 18. a 19. století. Svou první cestu na katedru jsem tehdy využil i k účasti na jedné z Vrhelových přednášek. Myslím, že šlo o teorii kultury, a třebaže jsem toho o teorii jakékoli disciplíny mnoho nevěděl, přesto si dodnes pamatuji na nesmírnou fundovanost, s jakou byla tato přednáška těm nemnoha studentům prezentována. Několik měsíců poté jsem již měl možnost navštěvovat jeho přednáškový kurz z obecné etnologie pravidelně každý týden jako řádný student nově založeného Ústavu etnologie. Během dvou semestrů jsem vstřebával nejen neuvěřitelné spektrum poznatků z mnoha příbuzných i vzdálenějších oborů, ale učil se též specifický jazyk – jakousi *vrhelovštinu* – jak ji kdysi prý nazval jeden z předcházejících absolventů. Zkrátka připadali jsme si tak trochu jako Jacques Soustelle a jeho spolu-

žáci ze Sorbonny na přednáškách svého učitele Marcela Mause, jenž své posluchače udivoval rovněž obrovskou šíří svých vědomostí. Stejně jako tento slavný francouzský etnolog ani František Vrhel sice neprováděl žádný rozsáhlý terénní výzkum, ale také on dokázal se svými kolegy řadu z nás nasměrovat a rozeslat do všech možných i nemožných etnologických areálů – ať už do Mexika, na Sibiř, do Indie, Indonésie, na Balkán či do východoslovenských vesnic a z těchto často dlouhodobých pobytů pak vznikaly nebo vznikají naše magisterské či doktorské práce. Když později působil jako děkan Filozofické fakulty, stala se druhým centrem etnologického vědění jeho tehdejší velká pracovna na Palachově náměstí. Tam měli Vrhelovi studenti a kolegové vždy otevřené dveře a vzpomínám na četné neoficiální debaty, v mém případě zejména o Mezoamerice a jejích kulturách, které bývaly mnohdy podnětnější než četba odborné literatury. Po skončení jeho funkčního období se opět tyto neformální diskuse přesunuly do Celetné a jsem opravdu rád, že se jich občas mohu i nadále účastnit. Je nepochybné, že především jeho zásluhou se od počátku 90. let u nás proměnil přístup ke studiu etnologie, jejímž nejvýraznějším reprezentantem, alespoň pro mě, je právě František Vrhel. Samozřejmě nejen proto mu velmi přeji pevné zdraví a hodně elánu do další vědecké a pedagogické práce a těším se na ještě mnoho takových neformálních rozmluv.

Marek Halbich